

EVROPSKI SASTANAK O KOMASACIJI

U okviru evropske kampanje o »uređenju zemljišne teritorije«, a na inicijativu Ministarstva za ishranu, poljoprivredu i šumarstvo Savezne Republike Nemačke i podrške Komisije za uređenje seoskih područja i katastar FIG-e, održan je evropski sastanak o komasaciji, od 25. do 29. aprila 1988. godine u Schmalleberg-Fredeburg (Nordhein-Westvalen).

Sastanku su prisustvovali predstavnici Komisije evropske zajednice (Erkens, C.), Evropskog saveta (Berkefeld, D.), FIG-e (Meyer, R.), po dva predstavnika (eksperta) iz 19 evropskih zemalja: Luksemburga, Norveške, Poljske, Švajcarske, Portugalije, Danske, Švedske, Jugoslavije, Austrije, Mađarske, Holandije, Finske, Čehoslovačke, Italije, Bugarske, Belgije, V. Britanije, Francuske i Španije i 27 učesnika iz SR Nemačke (uključujući i predstavnike društava iz SRN).

Predstavnici Jugoslavije su bili prof. dr. Marko Gostović (Građevinski fakultet, Subotice) i doc. dr. Manojlo Miladinović (Građevinski fakultet-Institut za geodeziju, Beograd) koji su, kao i svi učesnici, sastanku prisustvovali po pozivu od Ministarstva za ishranu, poljoprivredu i šumarstvo SRN.

Svaka od zemalja učesnica je podnela pismeni izveštaj sa prethodno dogovorenim globalnim sadržajem, o kojima je nakon izlaganja vođena vrlo živa, konkretna i na momente polemična diskusija.

Izveštaj jugoslovenskih učesnika podnet je pod nazivom »Komasacija u Jugoslaviji«, u obimu od 21 strane i obuhvatijo je sledeće:

- I deo: Prirodni, ekonomski i socijalni uslovi za komasaciju
- II deo: Zakonska osnova, administracija, organizacija i finansiranje
- III deo: Specifični problemi u postupku komasacije
- IV deo: Tehnički aspekti komasacije
- V deo: Pregled radova i budući razvoj komasacije
- VI deo: Saradnja evropskih zemalja u istraživanjima vezanim za komasaciju

Svi izveštaji su objavljeni u publikaciji koju je priredilo Ministarstvo za ishranu, poljoprivredu i šumarstvo SRN i dostavilo naknadno svakom učesniku.

Na osnovu pismenih izveštaja i diskusije učesnici su doneli zaključke (koje je koncipirao predstavnik pomenutog Ministarstva, E. C. Läßle) koji su podeljeni u osam tačaka:

- A. Zajedničke karakteristike postupaka komasacije,
- B. Ciljevi i zadaci komasacije,
- C. Pravni osnov,
- D. Planiranje i način realizacije,
- E. Finansiranje,
- F. Tendencije u evropskim komasacijama,
- G. Buduće težište rada,
- H. Rezultati sastanka.

Ocenjujemo da su zaključci izuzetno korisni i da mogu biti dobra osnova kod raznih aktivnosti u oblasti komasacije u našoj zemlji, kao i saznanje o komasaciji u zemljama Evrope. Iz tog razloga ćemo ih detaljno prezentirati.

- A. *Zajedničke karakteristike postupaka komasacije*

Na evropskom sastanku o komasaciji podnelo je 20 zemalja izveštaje o značaju i stanju komasacije u njihovim sredinama. Pri tome je posebno naznačeno šta se podrazumeva pod pojmom »Flurbereinigung«, »Remembrement rural«, »Landconsolidation«, »Komasacija« itd. Mada iza ovih pojmova stoje različiti sadržaji, u sadašnjem trenutku se može za komasaciju u Evropi naznačiti pet zajedničkih karakteristika:

1. U svim slučajevima radi se o uređenju zemljišnih poseda. Pri tome se vrši pojedinačno uređenje parcela po položaju, obliku i veličini kao i njegovog odnosa prema drugim parcelama. Uređenje parcela podrazumeva i regulisanje pravnih odnosa pri čemu se evidencija o njima vodi u katastru i zemljišnoj knjizi, na planovima ili kartama i drugim registrima.
2. Kod uređenja radi se o tome da se promeni način korišćenja parcela, da se bolje koriste poljoprivredne i šumske parcele, da se izgrađuju i neizgrađuju objekti, da se izdvoje saobraćajne i druge infrastrukturne površine kao i površine pod vodom i prirodnim staništima.
3. Komasacija je uopšte neophodna gde uređenje zemljišne teritorije ima svrhu razvoja, odnosno za razvoj i korišćenje pojedinačnih površina kao i celog komasacionog područja. To znači da komasacija nije kraj razvoja, već naprotiv, ona je uvek početak.
4. Pretpostavka i karakteristika za komasaciju je da uređenje zemljišnog poseda nije samo plan na papiru, već se obavezno mora realizovati. U tom pogledu u komasaciji se primenjuju različiti instrumenti planiranja. Zbog toga svaka komasacija zahteva sopstveni pravni postupak ili pravnu koordinaciju svih mera uređenja prostora.
5. U komasaciji se polazi pre svega od dobrovoljnog unosa zemljišta u komasacionu masu i njegovog ukрупnjavanja čime se istovremeno omogućava sprovođenje izgradnje objekata koji su neophodni za bolje korišćenje svih parcela. Ovo otvara put za razvoj savremene poljoprivrede kao i zaštitu prirode.

B. Ciljevi i zadaci komasacije

U skoro svim nacionalnim izveštajima naznačena su tri glavna cilja komasacije. Ona služi poljoprivredi, negovanju pejzaža i zaštiti prirode i okoline kao i regionalnom razvoju (razvoju područja). Pokazalo se da se ova tri glavna cilja mogu dalje rasčlaniti, odnosno da su potrebe različite u raznim zemljama:

1. Tako se mogu zajednički podciljevi glavnog cilja u **poljoprivredi** označiti kako sledi:
  - a) Sa aspekta korisnosti u prvi plan se stavlja želja ka smanjenju troškova poljoprivredne proizvodnje;
  - b) Sa aspekta ukрупnjavanja od velikog značaja je odstranjivanje usitnjenosti i izmešanosti parcela;
  - c) Sa privrednog aspekta ima se u vidu stepen snabdjevenosti tržišta a s tim u vezi i agrarno politički zadatak povećanja ili smanjenja proizvodnje;
  - d) Sa internacionalnog stanovišta komasacija je deo agrarne politike ili njen sastavni deo.
2. Ciljevi u oblasti zaštite čovekove okoline, gde ispred svih prednjači zaštita prirodne sredine i negovanje pejzaža, su sledeći:
  - a) U prvom planu stoji očuvanje lepote i karaktera pejzaža;
  - b) Kroz odgovarajuće mere čuvaju se biljna i životinjska područja (staništa); sa evropskog aspekta zadatak je očuvati naš kontinent.
  - c) Merama komasacije se moraju naročito štiti prirodni resursi; u prvom planu je zaštita vode i tla od uticaja erozije vetra i vode kako bi se izbegla šteta i minimizirao gubitak materije.
3. Uopšte, komasacija predstavlja instrument regionalnog i komunalnog razvoja. Ovi ciljevi se mogu opisati na sledeći način:
  - a) Komasacija se sa svojim mogućnostima uređenja može primeniti na svim elementima područja ili komunalnog razvoja. Pokazalo se da su metode uređenja u stalnom postepenom razvoju.

- b) Zahtevi društva na području uređenja teritorije su sve mnogobrojniji i intenzivniji; iz toga se razvija konfliktna situacija u kojoj se pojedinačni i opšti interesi moraju, pre svega, politički usaglasiti i razrešiti.
  - c) Rastuće uplitanje između grada i sela je sve očiglednije, tako da uređenje gradskih i seoskih teritorija nije više nezavisno jedno od drugog; ono se mora jedno s drugim uskladiti i istovremeno izvoditi.
4. Kao dopuna uz tri navedena glavna cilja mogu se još navesti dva dalja zadatka komasacije.
- a) Komasaacija može biti od koristi i kod realizacije regionalnih programa posumljavanja iako oni prevazilaze interese područja komasacije.
  - b) Kao poseban slučaj u oblasti uređenja može se navesti i uređenje plitkih vodenih površina (bara i jezera).

C. Pravni osnov

U ovom slučaju je pokazano da su pravne osnove vrlo različite i mnogostruke. Ima slučajeva sveobuhvatnih i stalnih pravnih postupaka do specijalnih propisa u drugim zakonima a naročito u zakonima o poljoprivredi i uređenju zemljišta. Značajno je istaći da u svim slučajevima postoji slaba veza sa drugim zakonima, a naročito sa zakonima u oblasti planiranja.

Mnogostruke, a slabe veze, dovode do mnogih teškoća a naročito u slučaju promene specijalnih komasacijskih odredaba u drugim zakonima.

Naročitu pažnju zaslužuje odnos zakona o komasaciji prema svojini (vlasništvu) i prema sadašnjim državnim zakonima o eksproprijaciji.

D. Planiranje i način realizacije

1. Naročite razlike su se pokazale, prema nacionalnim izveštajima, u oblasti planiranja. One se mogu na sledeći način okarakterisati:
  - a) Sve veći značaj se daje **prethodnim programima**, koji su u obliku različitih intenzivnih inicijativa, predplaniranja, usaglašavanja ili postepenog planiranja i izvode se neposredno pred početak izvođenja komasacije.
  - b) Oblici planiranja u komasaciji su različiti i to:
    - ba) postepeno, korak po korak detaljnog planiranja uključujući i mogućnost vremenske realizacije,
    - bb) koordinacija sektorskog planiranja i koordinacija njihove realizacije,
    - bc) koncentracija rezultata svih sektorskih planova u jedan izvodljiv plan i njegova realizacija,
    - bd) izrada više alternativnih planova i izbor izvodljivog (optimalnog) plana posle odgovarajuće rasprave i njegova realizacija.
  - c) U zavisnosti od sadašnjih načina planiranja ostvaruje se različito **učešće i saradnja učesnika komasacije** i javnost u radu. Kod jasnih namera, moguća javna i otvorena saradnja sa učesnicima omogućava da se uzmu u obzir i **fine** nijanse kod planiranja a samim tim i ostvari njihova pravna sigurnost i interes.
2. U oblasti načina realizacije i sprovođenja postupka komasacije može se napisati sledeće:
  - a) Što se tiče statusa komasacionih vlasti, njihove organizacije i njihovog ovlašćenja postoje razlike; razlika je u tome što je postupak komasacije u rukama učesnika ili opštine (države).
  - b) U zavisnosti od organizacije komasacijskih vlasti je i njihova tesna povezanost i saradnja sa svim ostalim učesnicima čiji se interesi ili zadaci vezuju za komasaciju; ova tesna povezanost na zajedničkom poslu je važna osobina komasacije.
  - c) Za saradnju učesnika na sprovođenju komasacije ima značaja i njihov stav koji su imali prilikom donošenja planova.
3. Postupci planiranja i sprovođenja komasacije se postepeno modifikuju sa proširenjem ili ograničenjem zadataka; dobrovoljno unošenje zemljišta u komasacionu masu se neznatno pojavljuje kao ograničavajući faktor, obzirom na njen karakter i naročitu ulogu.

E. Finansiranje

Troškovi komasacije i njeno finansiranje su u zavisnosti od obima mera koje se sprovede na komasacionom području. Po pravilu postoji razlika između visine učešća države i učesnika u finansiranju troškova postupka i izvođenja komasacije. Učešće države u finansiranju troškova postupka je po pravilu iznad 50%. Komasaacijom se poboljšava i pretpostavlja razvoj uređenog područja što odgovara interesima državnog razvoja i napretka.

F. Tendencije

U evropskim komasacijama mogu se označiti sledeće tendencije:

- a) U mnogim slučajevima postoji želja da se uređenje zemljišta izvodi i na manjim područjima da bi se lakše rešilo mnoštvo problema i konflikata.
- b) Kompleksnost kojoj teže državne institucije ne postiže se samo pomoću postojećih postupaka uređenja zemljišne teritorije već, takođe, i njihovim stalnim kvalitativnim poboljšanjima.
- c) Pored ekonomskih i ekoloških komponenti moraju se uzimati u obzir i socijalne promene prilikom uređenja zemljišnih poseda.
- d) Pored povećanja interesa u pravcu harmoničnog višestrukog korišćenja parcela u ekonomskom, ekološkom i socijalnom području, komasacija dobija značaj kao instrument integralnog državnog razvoja.
- e) Imajući u vidu učinak agrarno političkih i prostornih mera, raste otkup zemljišta poljoprivrednih preduzeća, što se sve više u prvi plan ističe, i jača sistem otkupa kao i uređenje zemljišne teritorije na bazi tog sistema.
- f) Komasaacija je veoma pogodna za primenu efektivnih i izvanrednih postupaka automatske obrade podataka; ovde se može očekivati više puteva visokog razvoja.

G. Buduće težište rada

Buduće težište rada u komasacijama Evrope leži između ciljeva i odgovarajućih zadataka u oblasti poljoprivrede, zaštite prirode i čovekove okoline i regionalnog razvoja.

- a) U oblasti poljoprivrede ide se u pravcu strukturnih izmena kao značajnom političkom zadatku, kao i povećanju, odnosno smanjenju proizvodnje. Povrh svega toga teži se ka podizanju kvaliteta proizvodnje i izvozu hrane kao značajnoj činjenici u ostvarivanju nacionalnog dohotka. Očevidan je rast i značaj uređenja šumskog zemljišta naročito kod izdvajanja novih površina za proizvodnju sirovina (drvene mase) pri čemu se često ispred toga stavlja značaj izdvajanja površina za zaštitu prirode i turizma.

Velika privredna preduzeća takođe uređuju površine sa težištem na ekonomiju i ekologiju pri čemu se to uređenje u istočno evropskim zemljama sprovodi u različitom obimu.

- b) U oblasti zaštite okoline i prirode formiraju se službe za zaštitu prirode i pejzaža kao opšte težnje budućih komasacija.
- c) Od značaja kod razvoja područja su veze između grada i sela. Kod izrade i ostvarenja planova zaštite pejzaža značajno se uzima u obzir potreba odmora i turizma.

Naročito je značajno uređenje sela i zaštita istorijskih i arheoloških vrednosti. Mora se istaći da je institut komasacije koji se primenjuje u razvoju zemljišne teritorije podesan i kao instrument infrastrukturnog uređenja u velikom obimu i zahtevu

H. Rezultati i zaključci sastanka

1. Komasaacija je, nezavisno od različitih društveno-političkih sistema zemalja istočne i zapadne Evrope, značajan instrumenat u razvoju zemljišne teritorije (ruralnog područja).

2. Komasaacija služi poljoprivredi i šumarstvu
  - da se smanje troškovi proizvodnje,
  - da se smanji utrošak radne snage i
  - da se otklone strukturni nedostaci
3. Komasaacija ima naročito značaj u takvim područjima gde postoji sukob interesa između poljoprivrede i šumarstva sa
  - zaštitom prirode i pejzaža
  - uređenjem sela i izgradnjom gradova kao i
  - infrastrukture
4. Komasaacija sa svojim višestrukim mogućnostima i merama na poljoprivrednom području i selu nudi dobru šansu za poboljšanje prostornih, životnih i uslova zemljišne teritorije.
5. Dalja intenzivna internacionalna razmena mišljenja i iskustava je neophodna i potrebna.

Ocena je da je naš izveštaj primljen sa pažnjom i interesovanjem, što potvrđuje diskusija koja se razvila posle podnošenja izveštaja. Osim toga, naš predlog o kooperaciji i zajedničkim istraživanjima vezanim za teme sa područja komasacije pobudio je interes i inicirao kontakte između učesnika u tom pravcu već na samom sastanku.

M. Gostović, M. Miladinović

INTERNACIONALNI SIMPOZIJUM O INSTRUMENTACIJI, TEORIJI I ANALIZI ZA INTEGRALNU GEODEZIJU, 16 — 20. MAJ, 1988, ŠOPRON, MAĐARSKA

Simpozijum je organizovao Geodetski i geofizički institut Mađarske akademije nauka u Sopronu uz podršku Međunarodne geodetske asocijacije (MAG). Na Simpozijumu je uzelo učesća oko sedamdeset učesnika iz osamnaest zemalja, a vodili su ga J. Somodi (J. Somogyi), direktor instituta i G. Hajn (G. Hein) profesor za astronomsku i fizičku geodeziju Univerziteta Bundesvera u Minhenu.

Teme pojedinih sednica simpozijuma su bile:

- Teorija Integralne geodezije i problem granične vrednosti,
- Polje teže u Integralnoj geodeziji,
- Iskustva primene i numerički rezultati,
- Integracija GPS, inercijalne tehnike i fotogrametrije,
- Integracija terestričkih i satelitskih mreža,
- Četvorodimenzionalna integralna geodezija.

Materijali simpozijuma će biti objavljeni u posebnoj publikaciji (Proceedings) čije je objavljivanje predviđeno u toku 1988. godine.

Simpozijumu je prisustvovao i »otac« integralne geodezije T. Krarup koji je saopštio rad o problemima konvergencije kod kolokacije, koja predstavlja moćni instrument u ostvarenju koncepta Integralne geodezije. Pregled istorijskog razvoja Integralne geodezije (od 1970. godine) do sadašnjeg stanja dao je G. Hajn, kao predsednik (1983—1987) specijalne studijske grupe 1.73 (SSG1.73) MAG »Integralna geodezija«. U okviru simpozijuma održano je otvoreno zasedanje SSG 1.73, koju sad vodi A. Dermanis. Zasedanje je služilo da se da dijagnoza stanja i utvrde smer-nice za dalje istraživačke projekte. U odnosu na različito građenje modela iskristalisalo se u diskusiji da prema prvobitnoj Krarupovoj definiciji integralna geodezija ne znači ništa drugo nego upotrebu merenja u neredukovanom obliku. Da bi se olakšalo upoređenje rezultata dobivenih sa različitim softverom inicirano je da se pripremi jedan pogodan skup podataka opsega jedne državne mreže kako bi se stavio svim zainteresovanim na raspolaganje.

I na ovom simpozijumu došli su do izražaja rezultati opsežnih i temeljnih istraživanja u oblasti teorije i prakse Integralne geodezije, koje je izveo profesor

Hajn sa svojim saradnicima. Profesoru Hajnu i saradnicima pripada zasluga da je teorijski koncept Integralne geodezije razrađen za praktičnu primenu i za ovo izrađen i odgovarajući programski sistem (OPERA 1.0). Ovaj sistem je kao što je poznato instaliran na mnogo mesta. Na simpozijumu je saopšteno o daljem razvoju ovog sistema (OPERA 2.4) mogućnošću korišćenja topografskih informacija za određivanje polja sile teže, integracije rezultata GPS i za izvođenje ortometrijskih visina.

Koncept Integralne geodezije nalazi snažan odjek u Mađarskoj što je pored teorijskog rada vidno i u projektu izravnavanja astrogeodetske mreže države po tom konceptu. Isto tako vidni su rezultati istraživanja i primene koncepta Integralne geodezije u Kini gde su izgrađeni i posebni test poligoni za statički i dinamički model.

Uopšte videlo se da su svuda sa većim i manjim uspesima u toku integracije rezultati različitih vrsta merenja kod stvaranja geodetskih osnova a takođe i kod rešavanja geofizičkih i geodinamičkih zadataka.

Ovde spadaju kombinacije rezultata kosmičkih (VBI, LLR, GPS) i terestričkih merenja, kombinacije GPS i inercijalnih geodetskih sistema, kombinacije GPS i aerofotogrametrije. U svakom slučaju očigledno je da je koncept Integralne geodezije danas ne samo poželjan već i neophodan.

Jedan značajan primer sa opšteg gledišta svakako je rešenje RETrig u formi Evropskog datuma 1987. mada se ovde radi o čisto geometrijskom rešenju s tim što su u njega uključena mnogostruka heterogena merenja: terestrička, Doppler, LLR, GPS, VLBI (saopštenje R. Kelma (R. Kelm)).

Primer početka uvođenja geofizičkih parametara za integralno građenje modela radi predskazivanja anomalija gustine u Zemlinoj kori dali su K. Hel (K. Hehl) i G. Hajn.

Proširenju Integralne geodezije za četvrtu dimenziju prilog su dali A. Dermanis i D. Rossikopoulos (D. Rossikopoulos) daviši pregled o raznim mogućnostima za modeliranje vremenskih varijacija polja teže i geometrije mreže.

Sastanci simpozijuma održavani su u hotelu Lever (Lóver) gde je bila i smeštena većina učesnika što je bilo veoma pogodno za susrete i diskusije.

Organizacija simpozijuma je bila besprekorna što je neosporna zasluga dr Somođija i njegovih sposobnih, ljubaznih i veoma gostoljubivih saradnika koji zaslužuju srdačnu zahvalnost učesnika. Jedan večernji koncert i jedan popodnevni izlet su događaji vredni pamćenja. Još jedanput se pokazalo da je Šopron kako sa svog naučnog i stručnog potencijala tako i svog bogatog kulturnog ambijenta i turističkih mogućnosti odlično mesto za održavanje naučnih skupova.

Vladeta S. Milovanović

PLAKETA JNA REPUBLIČKOJ GEODETSKOJ UPRAVI SRH

U povodu Dana Jugoslavenske narodne armije, Vojnogeografski institut Saveznog sekretarijata za narodnu obranu dodijelio je Republičkoj geodetskoj upravi SR Hrvatske »Plaketu JNA kao znak priznanja za postignute uspehe u suradnji sa vojnim jedinicama i ustanovama, a posebno sa Vojnogeografskim institutom«. Uz Republičku geodetsku upravu SR Hrvatske, ovu plaketu primili su i Geomagnetski institut iz Beograda i Zavod za statistiku SR Slovenije.

U ime Republičke geodetske uprave SR Hrvatske, plaketu je primio njen direktor dipl. ing. geod. Vjekoslav Hlad, na prigodnoj svečanosti u Vojnogeografskom institutu 21. 12. 1988.

PROBLEMATIKA I PRIJEDLOZI ZA PROMJENE OBRAČUNA KATASTARSKOG PRIHODA

Netom završeni posao utvrđivanja katastarskog prihoda ponukao nas je na razmišljanje da li je važeća metodologija obračuna koja se bazira na sustavu katastarskog klasiranja zemljišta danas najprimjerenija, odnosno da li se u konkretnim okolnostima tim načinom može utvrditi u svim aspektima realan katastarski prihod. Osnovno je pitanje koje se postavlja da li katastarski kotarevi kao procjembene jedinice (određeni u prošlom stoljeću u SRH) svaki sa svojim sustavom katastarskih kultura i klasa i teritorijalnim rasporedom danas najbolje odgovara potrebama obračuna kat. prihoda. Naime, količina podataka kojom danas raspolazemo o prostoru — (pedološke, klimatske, vegetacijske, bonitetne karte, satelitske snimke za različite svrhe, hidrografska, hidrološka i niz drugih izučavanja prostora i djelovanje čovjeka u njemu) — veoma često ukazuje na neprimjerenost ustanovljenog sustava katastarskih kotareva, a istovremeno omogućuju na makro planu utvrđivanje stvarnih proizvodnih potencijala cijele Republike, ali i vrlo detaljnu diferencijaciju između pojedinih regija.

Ne ulazeći dalje u manjkavosti postojećeg načina obračuna kat. prihoda, smatramo da je sada prilika da se pokuša utvrditi kvalitetnije, objektivnije i sadašnjosti primjerenije metode obračuna kat. prihoda.

Za bitan pomak u tom smislu postoji solidna osnova u prije navedenim znanstvenim radovima i izučavanjima. Konkretno u SR Hrvatskoj je pri završetku izrada pedološke karte za cijelo područje Republike, s tim da istovremeno postoji cijeli niz detaljnih pedoloških prikaza pojedinih regija. Zatim, izrađene su klimatske karte sa svim meteorološkim elementima, hidrografska i hidrološka karta, šumsko-vegetacijska i bonitetno-pedološka karta.

Bonitet zemljišta u Republici dugi niz godina izučavao je dr. Pavle Kovačević. Rezultat njegovog rada je prije svega spomenuta bonitetno-pedološka karta SRH i opis utvrđenih republičkih bonitetnih uzornih zemljišta, te izrada Pravilnika o bonitiranju zemljišta (NN SRH br. 47. od 16. studenog 1982. godine), šta čini osnovicu za utvrđivanje Osnove za bonitiranje zemljišta u republici. Uz ovo, radovi V. Mihalića »Bonitiranje zemljišta kulture oranica«, I. Miljkovića »Klimatski elementi za bonitiranje zemljišta za jabuku i šljivu« i »Prednacrt jedinstvene metode bonitiranja zemljišta za agrume u SRH«, A. Škorića »Bonitiranje tla, staništa, proizvodnog prostora ili proizvodnih potencijala« i grupe autora »Komentar o mjerilima za utvrđivanje za izradu Osnove za bonitiranje zemljišta i njenu direktnu primjenu pri obračunu katastarskog prihoda u SRH.

Na osnovi saznanja kojima raspolazemo slično je u SR Sloveniji, s time da su oni otišli i korak dalje, te već konkretno rađe na izradi procjene kompletnog agrarnog prostora.

Primjena Osnove za bonitiranje zemljišta u obračunu kat. prihoda znatno bi pojednostavila i objektivizirala sâm obračun.

Naime, postojeći način obračuna u SRH utvrđuje 79 različitih nivoa proizvodnje i troškova za svaku pojedinu kat. kulturu i klasu. Već ova činjenica postavlja problem objektivnosti valorizacije svake pojedine procjembene jedinice, a da ne govorimo o objektivnosti uspostavljanja međusobnih odnosa između kotareva uz istovremeno poštivanje principa usuglašavanja ljestvica kat. prihoda graničnih kat. kotareva sa susjednim republikama i pokrajinama. Primjenom osnova bonitiranja zemljišta, koje će u fazi donošenja trebati usuglasiti s istim elaboratima u susjednim republikama i pokrajinama, obračun bi bio jednostavniji jer je procjembena jedinica republika sa osam utvrđenih bonitetnih klasa apliciranih na postojeće kat. kulture. Prednosti su mnogostruke od pojednostavljenja i bržeg obračuna do mogućnosti efikasne ujednačene i realne procjene cjelokupnog jugoslavenskog agrarnog prostora.

Naravno da realizacija za cijelo područje SFRJ zavisi o tome koliko je svaka federalna jedinica u ovom času u mogućnosti da na principu bonitiranja zemljišta izvrši procjenu svoga prostora i na bazi toga utvrdi Osnovu za bonitiranje zemljišta za svoje područje.

Ukoliko bi se ova razmišljanja u kratkom roku inicirala u svim dijelovima zemlje do slijedećeg obračuna kat. prihoda mogli bi svi izvršiti realniju i suvremeniju procjenu agrarnog prostora i poljoprivredne proizvodnje te je primijeniti u idućem obračunu.

U međuvremenu do ostvarivanja uvjeta za iznijete prijedloge trebalo bi s obzirom na rast stope inflacije, koji ne pokazuje znake smirivanja, razmisliti o primjeni ideje o permanentnoj valorizaciji kat. prihoda koju je inicirao Savezni sekretarijat za financije. Naravno, uz sinhroniziranu primjenu za cijelo područje Jugoslavije.

Z a k l j u č a k:

Na temelju iznijetoga predlažemo slijedeće:

— U vremenu do slijedećeg obračuna kat. prihoda utvrditi i međusobno usaglasiti način bonitiranja zemljišta za cijelo područje Jugoslavije, te u tom smislu izraditi Osnove bonitiranja zemljišta.

— Valorizirati ostale faktore koji utječu na katastarski prihod jedinstveno za cijelu zemlju

— U skladu s provedenim promjenama izmijeniti zakonsku regulativu (zakoni, pravilnici i dr.).

— Do slijedećeg obračuna kat. prihoda u svakoj republici i pokrajini na bazi gore utvrđenih promjena izvršiti probni obračun za reprezentativni uzorak.

D. Šušnjić

SASTANAK NA MATIČNOM FAKULTETU

Diplomirani inženjeri geodezije, upisani 1953. godine na tadašnji Geodetski odsjek Tehničkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, sastali su se u prostorijama Geodetskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. To je bila vrlo složna generacija (bivših) studenata, koji su u listopadu 1978. godine proslavili 25. godišnjicu upisa na fakultet i sada 6. I. 1989. godine 35. godišnjicu.

Za vrijeme studija su svi studenti iz te generacije bili vrlo složni te se međusobno pomagali kao prave kolege i prijatelji. Na studij u prvu godinu upisalo ih se preko 40. U drugu godinu studija prošlo ih je 22, tj. jedna polovina. Svi oni su poslije izvjesnog broja godina diplomirali i uključili se vrlo uspješno u geodetsku praksu u našoj republici.

Kako su učesnici proslave bili zainteresirani da vide što ima novog na Geodetskom fakultetu bio je organiziran posjet fakultetskim zavodima (Zavod za kartografiju, Zavodu za fotogrametriju i Geodetskom zavodu, tj. laboratoriju za mjerenja i mjernu tehniku).

Kolege zaduženi za organizaciju ovog skupa bili su vrlo aktivni, a poziv za sastanak — proslavu upućen je slijedećim kolegicama i kolegama diplomiranim geodetskim inženjerima: Pavlu Balti, Enki Berović-Baras, Cedomilu Degoriciji, Momčilu Dikliću, Stjepanu Domitranu, Milivoju Florijanu, Asimu Hadžialiću, Augustu Krčmaru, Ivanu Krivičiću, Kazimiru Masnecu, Dubravki Pešut-Medić, Matiji Mihelčiću, Branku Mirošničenku, Darku Ogrinecu, Franji Pepiću, Nadi Repić-Vizentin, Iliji Sarapi, Miljenku Solariću, Nikoli Solariću, Ljubi Sušnju, Sveti Štambuku i Branku Tomičiću.

Proslavu su uveličali prof. dr. Franjo Braum i prof. dr. Leo Randić, a na izlazu iz zgrade Fakulteta snimljena je priložena fotografija.

Svečanost je zatim nastavljena ručkom u restoranu »Bela« u Tkalčićevoj ulici, gdje su se svi rado prisjećali šaljivih događaja iz studentskih dana, kao i velikog drugarstva koje ih je vezalo.

Ovaj susret bivših studenata, koji su se upisali na Fakultet 1953. godine je lijep primjer održavanja veze geodetskih inženjera s Geodetskim fakultetom u Zagrebu na kojem su primili osnovno stručno znanje. Takve proslave su do sada organizirale samo još dvije generacije studenata. Bilo bi vrlo lijepo i korisno da i ostale generacije bivših studenata organiziraju svoje proslave, tj. obilježe obljetnice svojih upisa na Fakultet. Na taj će način oni moći sreći kolege koje nisu sreli godinama, ali isto tako i upoznati se s novostima na Fakultetu odakle su i oni pokenili kao stručnjaci.

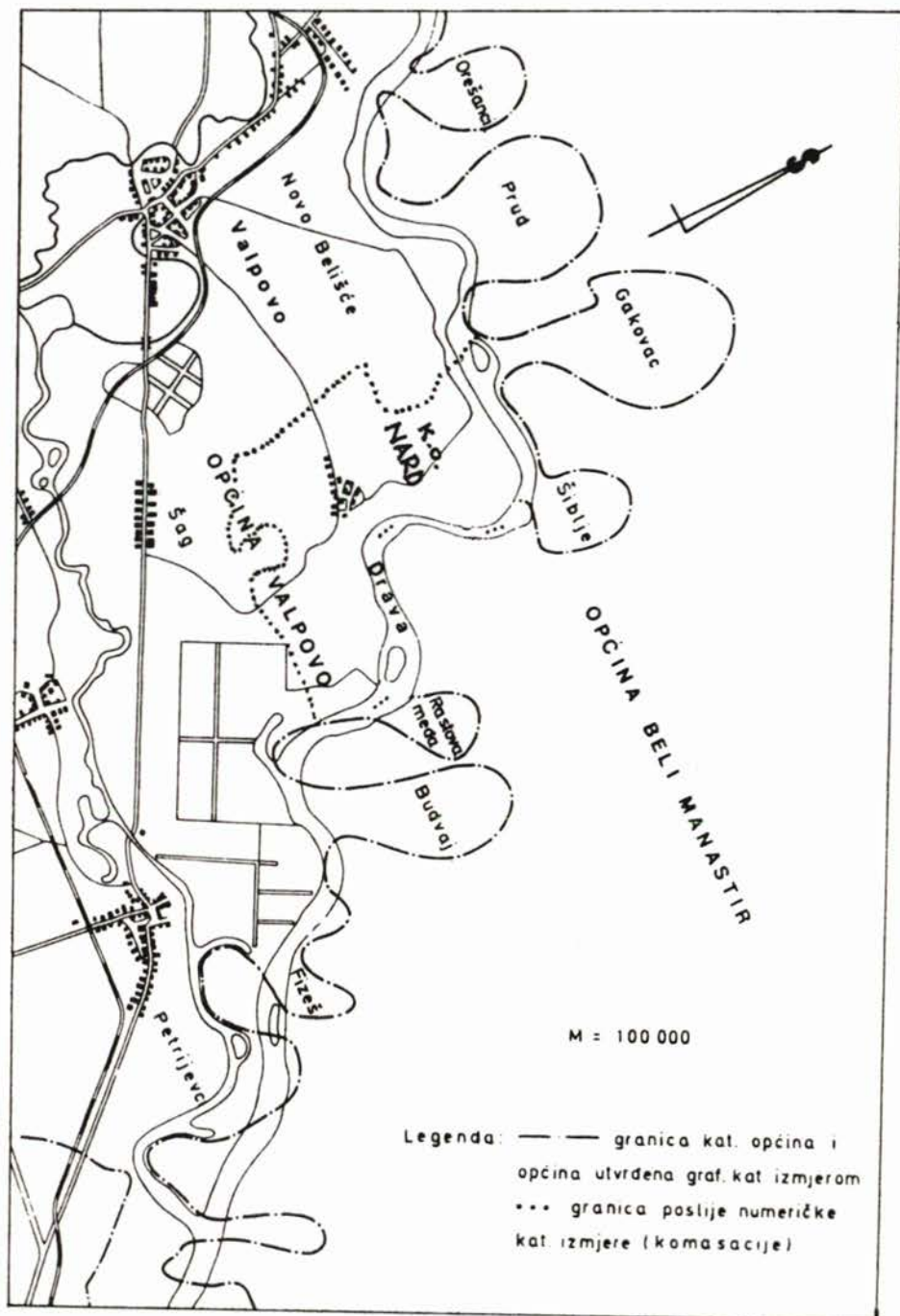
M. Solarić

ISPRAVAK UZ ČLANAK »O GRANICAMA OPĆINA...«

U Geodetskom listu broj 7—9/1988 god., u članku Marijana Božićnika, dipl. inž. geodezije, stručnog savjetnika u Republičkoj geodetskoj upravi SRH, pod nazivom »O granicama općina kao osnovnih društveno političkih zajednica i o problemima njihovog utvrđivanja« tiskan je na stranicama 264 i 265 slijedeći tekst:

»Prema postojećim zakonima, lovišta moraju biti i topografski opisana u općinskim odlukama o lovištima, kao i u Statutima lovačkih i ribolovačkih društava. Provođenjem komasacije zemljišta, te su granice bile poremećene što je izazvalo međusobne sporove niza subjekata, jer je svaki tražio svoja prava koja su mu prema ranijim granicama katastarskih općina pripadala a sada su postala predmetom sporova.

U želji da se nakon dovršenih komasacija zemljišta, kroz obnovljenu katastrasku izmjeru dobiju što ljepše oblikovane granice katastarskih općina geodetski stručnjaci samovoljno su narušili status naprijed opisanih krivudavih granica meandriranih tokova i utvrdili nove općinske granice po stvarnom toku (matici) rijeke Drave. Vodom zaokružena zaobalja sjeverno od stvarnog toka rijeke Drave koja su ranije pripadala općinama Valpovo i Osijek »poklonili« su općini Beli Manastir, a ona s južne strane rijeke u komasacionom postupku uključili u općine s južne obale Drave. (sl. 1).

Slika 1.

U tom smislu sačinjeni su i novi katastarski planovi i odgovarajući katastarski operati, sve u uvjerenju da se pravilno tehnički postupi, a da se prethodno nisu tražile suglasnosti priobalnih općina, koje su u tom pogledu trebale u svojim Skupštinama o tome odlučiti.

Sasvim je shvatljivo da su se takvom postupku Skupštine općina oduprle i nisu se htjele odreći prava na površine koje su desetljećima držale nesmetano u svome gospodarenju i posjedu. Do danas ni u jednoj navedenoj općini, Skupštine nisu bile voljne priznati svojim odlukama na ovaj način samovoljno izmjenjene granice, iako je i Republička geodetska uprava SRH u tom smislu davala pozitivna mišljenja, uz preporuku da se takvo stanje i prihvati.

Činjenica je da današnji prikaz granice na novim katastarskim planovima za te općine ne predstavlja usaglašeno pravno stanje i ne odgovara stavovima o granicama zainteresiranih obalnih općina. Kako su već izrađeni katastarski operati ostali »via facti« do danas neizmjenjeni, vrlo je vjerovatno da će oni u nekoj daljoj budućnosti predstavljati kamen smutnje i iskušenja.

Zlatan Šulentić dipl. inž. geod. direktor općinskog organa uprave nadležnog za geodetske poslove Valpovo ukazao je autoru da dio teksta koji se odnosi na granicu općine Valpovo prema općini Beli Manastir na rijeci Dravi, ne odgovara stvarnom staju i da ga je potrebno ispraviti.

Ispitujući stvarno stanje u pogledu opisane granice utvrdio sam da je kolega iz Valpova opravdano prigovorio sadržaju navedenog dijela teksta pa sam u tom smislu slobodan zamoliti čitaoca za izvinjenje.

U općini Valpovo komasirane su u ranijim godinama (a neke su sada u toku) sve kat. općine uz južnu obalu rijeke Drave. Jedini pokušaj izmjene tih granica a u smislu naprijed opisanog, uspio je na području kat. općine Nard. Iz tehničkog izvještaja nakon dovršene komasacije u toj kat. općini, u pogledu uređenja granica proizlazi: kat. općina Nard ima vrlo nepovoljni oblik uslijed toga što njena granica na sjeveru i sjeveroistoku ide rijekom Dravom— koja je uslijed neutvrđenih obala mijenjala svoju graničnu liniju. To se je intenzivno događalo unazad 130 godina od kada i postoje prvi i do komasacije jedini, katastarski planovi u mjerilu 1:2880.

U komasacionom postupku utvrđena je navedena općinska granica na jednom dijelu poravnanjem imovinskih interesa šumskog gospodarstva iz Osijeka i Lovačkog šumskog gospodarstva iz Beograda i nekih drugih subjekata tako da je prihvaćena kao logična i stvarna granica tih korisnika društvenog vlasništva, (a time i općina Valpovo i Beli Manastir), na »živom« toku rijeke Drave, kako je to vidljivo i iz priložene i ispravljene pregledne karte u $M = 1 : 100.000$.

Uz ostalo kolega iz Valpova navodi i svoje posebno mišljenje o granicama općine na rijeci Dravi koje je vrijedno ovom prilikom istaknuti:

»Granica između općina Valpovo i Beli Manastir u odnosu na tok rijeke Drave je nelogična i predstavlja jedno naslijeđeno stanje koje je s obzirom na stečena prava vrlo teško mijenjati (interesi lovišta, ribolovišta, gospodarenje šumama i dr.).

Razmatrajući problem sa stanovišta interesa šire društvene zajednice, ovakvo stanje ne može se smatrati poželjnim i sigurno je da bi ga na osnovi smišljene studije i analize, neophodno trebalo mijenjati. To se ističe posebno iz razloga jer su u toku značajni radovi na regulaciji vodotoka rijeke Drave radi racionalnog korištenja njenog hidropotencijala i izgradnje vodnih stepenica.

M. Božičnik

AKTIVNOSTI U ARHITEKTONSKOJ FOTOGRAMetriJI U JUGOSLAVIJI U 1988. I 1989.

Umoljavaju se sve geodetsko-fotogrametrijske organizacije u Jugoslaviji koje su izrađivale mjerne podloge za dokumentaciju na polju arhitektonske fotogrametrije u 1988. i 1989. da me do 1. X. 1989. obavijeste o toj svojoj aktivnosti, i to podacima: objekt, lokacija, kratak opis kulturno-historijske važnosti objekta; vrsta

prikaza s podatkom mjerila, razmjere; upotrebljeni fototeodolit, fotoslojevi i stereoinstrument; za važnije objekte kopija snimke, a za naročito važne fotokopija, te kod frontalno snimljenih fasada i mjerilo snimanja.

Ti su mi podaci potrebni za izvještaj »Djelatnost na području arhitektonske fotogrametrije u Jugoslaviji izvršena u 1988. i 1989. godini«, koji ću podnijeti na godišnjim sjednicama od Comité International de Photogramétrie Architecturale (CIPA), koje će se održati koncem listopada 1989. u Rimu. Običaj je da iz ovakvih nacionalnih izvještaja predsjednik komiteta CIPA sastavi i objavi zajednički izvještaj, pri čemu izabere neke radove i za ilustraciju.

Ovom prilikom i obavještavam da će se neposredno prije sjednica komiteta CIPA održavati u Rimu i XII internacionalni simpozij za arhitektonsku fotogrametriju s temom:

»Upotpunjavanje i integracija metoda za studij i konzervaciju graditeljskog nasljedstva«.

Sve podatke slati na adresu: Dr inž. Teodor Fiedler (permanentni član komiteta CIPA), Geodetski fakultet, Zagreb, Kačićeva 26.

T. Fiedler

NOVI WILD T1600 i TC1600 S UGRAĐENIM COGO RAČUNSKIM FUNKCIJAMA

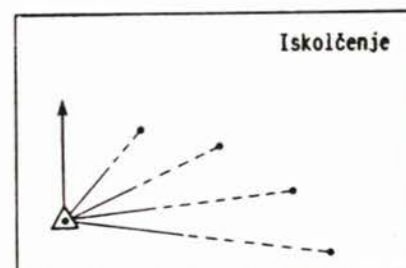
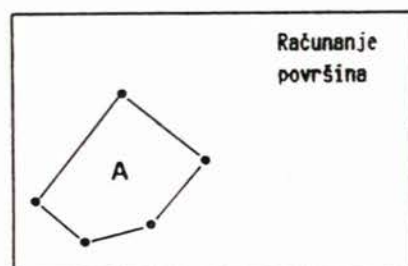
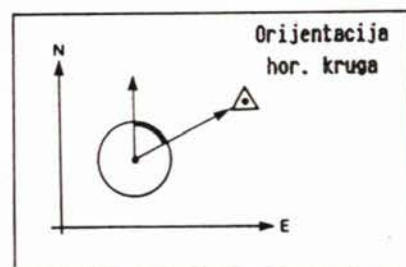
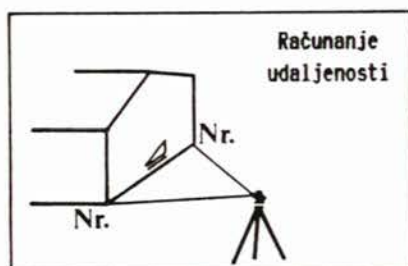
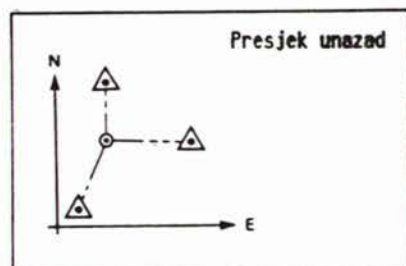
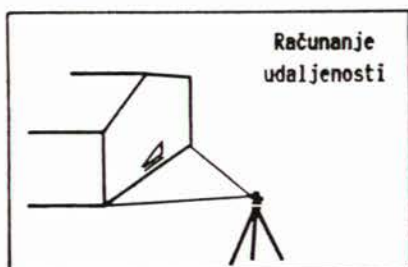
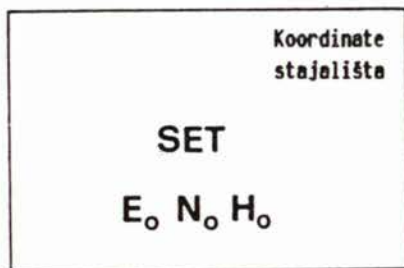
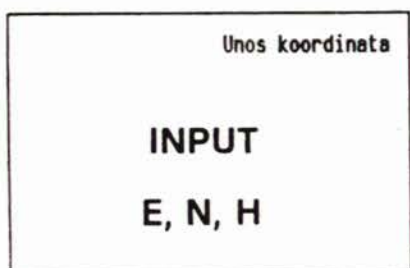
Tvrtka Wild iz Heerbrugga u Švicarskoj izrađuje novi tip elektroničkog teodolita T1600 i elektroničkog tahimetra TC1600 s ugrađenim »COGO« funkcijama. Funkcije se aktiviraju pritiskom na taster i time omogućuju ne samo mjerenje kutova i udaljenosti, visinskih razlika i određivanje koordinata već i neposredno na terenu rješavanje kompleksnih zadataka bez ikakvih dodatnih programa. Izmjenjivi registrator (memorija) REC-modul služi pri tome istovremeno kao interaktivni izvor podataka, koji se mogu neposredno na displeju instrumenta učiniti vidljivim. Mogu se koristiti i podaci već u uredu unijeti u instrument.

Na pritisak tastera mogu se, nadalje, navedenim COGO funkcijama računati elementi iskolčenja iz memoriranih koordinata točaka i točaka stajališta. Moguće je orijentirati horizontalni krug. Na pritisak tastera može se izračunati udaljenost dviju memoriranih točaka, izračunati presijecanje natrag i direktno na terenu računati površine.

Ako je na instrument priključen i terminal GRE4, tada se može eksterno upravljati instrumentima pomoću raznih programa. U svaki Wild T1600 i TC1600 ugrađeno je osam COGO funkcija za pojednostavljenje rada na terenu (vidi sliku).

Izvor informacija: WILD-Pressemitteilung.

M. Božičnik

WILD COGO